

_____ Op het boerenland van Brabant en Noord-Limburgse moeten tienduizend tiny houses verrijzen. Gekkenwerk? Welnee, vindt Stichting Peel Natuurdorpen. Het plan leidt tot meer inkomsten voor melkveehouders, nieuwe natuur, minder stikstof én een veel fraaiër landschap.

PLAN VOOR NATUURDORPEN IN DE PEEL

TIENDUIZEND TINY HOUSES BIJ DE BOER

cretaris Annie Martens richtte Ottens vorig jaar Stichting Peel Natuurdorpen op, uit onvrede over de verloedering van het boerenland. 'Melkveehouders uitkopen helpt niet tegen stikstof. Het is een drama', zegt Ottens. 'Er komen verderop alleen maar grotere bedrijven voor in de plaats. En we krijgen er slechts ontsierende loodsen en honderden hectaren graszoden- en lolie-teelt voor terug.'

LANDSCHAP MAKEN

De boeren hebben een slecht imago en ze hebben het moeilijk. Ze kampen met strengere milieuregels voor stikstof en zien woningbouw, infrastructuur en bedrijfsterreinen toenemen. 'Tegelijk is voor melkveehouders de melkprijs gekoppeld aan de wereldmarkt, met fluctuaties en onzekerheden als gevolg', zegt Annie Martens.

Het credo van Peel Natuurdorpen is daarom: stop met meer voedsel produceren, maar ga landschap en natuur maken. 'Er is voedsel voldoende, de maatschappij vraagt om nieuwe natuur en om woningen', zegt Ottens. 'De omslag wordt gerealiseerd door boeren het recht te geven om maximaal drie tiny houses neer te zetten op elke hectare landbouwgrond die ze in de Peel omzetten in nieuw bos.'

De boer heeft in de vorm van huurpenningen een stevige en vaste extra bron van inkomsten. Het is een beter verdienmodel dan een hectare mais of de melk van tien koeien, aldus Ottens. De bij-

vangst is dat de stikstofuitstoot afneemt, CO₂ wordt vastgelegd en verdrogingsmaatregelen lonen. En er ontstaat een natuurlijk en waterrijk landschap, met ruimte voor nieuw bos. De voorwaarde is dat er geen aparte elektriciteits- of waterleiding mag worden aangelegd en het toegangspad niet mag worden verhard. 'Geen nieuwe wegen, leidingen en kabels in maagdelijk gebied' is de leidraad.

Liza Simons stelt de proefhectare graag beschikbaar. Samen met haar man investeerde ze na een verwoestende brand in een geheel nieuw melkveebedrijf in De Mortel. Een jong stel uit Eindhoven meldde zich al voor de proef met het tiny house. 'Wij willen iets toevoegen aan ons bedrijf en tegelijk iets betekenen voor het Peellandschap', vertelt Simons. 'We verdienen te weinig met ons melkgeld. De verhuur van het huisje helpt ons aan een tweede inkomen en voegt natuur toe.'

MINI-GEUCHT

Op het gemeentehuis in Boekel houdt mede-initiatiefnemer burgemeester Pierre Bos (CDA) al net zo'n hartstochtelijk pleidooi als Otten en Martens. 'Nieuwe bossen met kleinschalige woningbouw is een kans om mooi landschap te maken. Je houdt het gemengde boerenbedrijf in stand en kunt in nieuwe, eenvoudige woningen voorzien', zegt Bos. De meeste dorpen in de Peel zijn pas in de laatste honderd jaar ontstaan, en tellen vijfhonderd tot 2.500 inwoners. 'Het Peel

Een koude januaridag aan de rand van de Peel. In het gehucht De Mortel, gemeente Gemert-Bakel, staan we op de grens van een scharminkelig stukje bos vol verdroogde en omgevallen berken. In de verte gloort een strook frisgroen opkomend, kruidenrijk grasland. Ertussen kronkelt de 'Peelse Loop' langs een natuurvriendelijke oever. Een wandelaar die op een brug over het beekje loopt, ziet een bordje 'waterschap Aa en Maas'. Jan Ottens wijst met brede gebaren waar het eerste tiny house moet komen. 'Op zes stoeptegels kan zo'n huisje al staan', zegt de adviseur, landbouwkundig ingenieur en hobby-boer.

Het meeste bos is hier eigendom van Staatsbosbeheer, maar dit stukje behoort aan melkveebedrijf Verkuijlen. Maximaal drie huisjes zouden er mogen staan op het perceel van een hectare. 'Eentje om te beginnen is genoeg. Ook al is dit bestaand en geen nieuw bos, zoals de bedoeling is. We hebben dan in elk geval een voorbeeldlocatie', verduidelijkt Ottens. Hij hoopt vurig dat de gemeente Gemert-Bakel de aanvraag voor een tijdelijk tiny house snel goedkeurt.

Samen met voorzitter Pierre Bos, burgemeester van het naburige Boekel, en se-

‘Het is een beter verdienenmodel dan tien koeien of een hectare mais’

Pierre Bos (links) en Jan Ottens bij de Peelse Loop

BINNENLANDS BESTUUR - WEEK 6 | 2021

Natuurdorpen Project zal veel kleinschaliger en eenvoudiger blijven en waar mogelijk de vennen en moerassen van weleer terugleggen.’ Ook het herstel van hoogveen dat water vasthoudt, behoort tot de ambities. Er komt geen kerk bij, een winkelcentrum is taboe. Je moet eerder denken aan een buurtschap of minigehucht, bezweren Bos en Ottens. ‘Ik ben zelf een jongen van het modelontginningsdorp Ysselsteyn, dat in 1921 werd gebouwd’, aldus Bos. ‘Boeren zien de dreiging van de stad en infrastructuur verder toenemen. Maak ze daarom als eigenaar van de grond deel van de oplossing en laat ze nieuwe natuur met tiny houses aanleggen. Je zult zien dat burgers ze weer op handen gaan dragen.’ Maar hebben boeren dergelijke vaardigheden wel? Woningbouw realiseren is wat

anders dan een koe melken. Ottens en Bos doen er luchtig over. ‘Je kunt kennis inhuuren en we regelen kwartiermakers die helpen met het landschapsplan’, zegt Ottens. ‘Door samen te werken met deskundigen kunnen boeren ‘landschapslandbouwers’ worden. De trend van de tiny houses sluit mooi aan bij de behoefte van een groter wordende groep, meest jonge mensen, om ‘off-grid’ te wonen, met zelf opgewekte energie en dicht bij de natuur.’

BETERE NATUUR

Burgemeester Bos benadrukt dat de plannen door een collectief van boeren per gebied moeten worden ontwikkeld en in de provinciale structuurvisie en het gemeentelijk omgevingsplan moeten passen. ‘Er worden kwalitatieve verplichtingen opgelegd aan de tiny houses

en de aangeplante bossen.’ Dat de burgemeester zich zo nadrukkelijk achter dit initiatief schaaft, vindt hij niet vreemd. ‘Ik ben een bestuurder die zijn nek uitsteekt. Als je maar transparant bent. We zoeken hier in de Peel naar innovatieve oplossingen. Er is een groot woningtekort voor jongeren. We kampen met vergrijzing. Dit is een kans om de leefbaarheid van de dorpen te verbeteren. De Peel is het meest vee-dichte gebied van Nederland. Er is behoefte aan meer en betere natuur. We kunnen hier verschillende vliegen in één klap slaan.’ Het initiatief wil in 2030 minimaal één en liefst zes nieuwe natuurdorpen realiseren van minstens honderd tot vijfhonderd hectare elk. Dat zou neerkomen op tienduizend tiny houses op 3.500 hectare nieuwe natuur. De timing van het initia- ▶

tief voor nieuwe woningbouw, nieuwe natuur en minder landbouw is goed. Op veel plekken in Nederland, niet in de laatste plaats in de partijprogramma's voor de Tweede Kamerverkiezingen in maart, klinkt de roep om meer provinciale en landelijke regie in de ruimtelijke ordening. Volgens de initiatiefnemers is er gesproken met vier Limburgse en tien Brabantse gemeenten, twee provincies, twee waterschappen, het ministerie van LNV, de Brabantse Milieufederatie (BMF) en Brabants Landschap. Twintig enthousiaste boeren hebben zich inmiddels al gemeld. 'We willen met iedereen het gesprek aangaan en we laveren soms tussen extremen', zegt Ottens. Hij doelt onder meer op natuur- en landschapsorganisaties die doorgaans vrezers voor woningbouw in het buitengebied.

NIEUW

Voorzitter Wim van Opbergen van de Werkgroep Behoud de Peel reageert verbaasd maar niet negatief. 'Dit plan is nieuw voor ons. Ik neem aan dat ze het plan ontwikkelen voor de Peelregio en niet voor de natuurgebieden de Groote Peel, Deurnese Peel en Mariapeel. Want dat zijn Natura-2000-gebieden, waar elke vorm van woningbouw is verboden.'

De werkgroep is echter 'niet direct tegen'. In Oost-Brabant is sprake van intensieve landbouw met varkens- en kippenstallen, graszodenbedrijven en containers in het veld. 'Je verbetert het landschap hier al snel', zegt Van Opbergen. 'Zeker als een succesvolle combinatie kan worden gemaakt met de broodnodige vernatting van de natuur en de aanpak van de stikstofuitstoot.'

De werkgroep heeft wel aarzelingen over nieuwe bossen. 'De Peel is een open landschap met vennen, moerasgebieden en schrale graslanden. Een dicht bos is daar

'Je zult zien dat burgers de boer op handen gaan dragen'

niet mee in overeenstemming.'

Bij waterschap Aa en Maas is strategisch adviseur Carel Nobbe via de regionale media op de hoogte van het initiatief.

'Formeel heb ik geen aanvraag voor verandering van de functie van landbouw naar natuur gezien', zegt hij. Vanwege de Omgevingswet zullen provincie of gemeente ook het waterschap moeten consulteren, zeker als er, zoals bij de beoogde proef in De Mortel, een beek langs het terrein loopt.

'Wij zullen het plan beoordelen en toetsen aan de waterhuishoudkundige criteria', zegt Nobbe. Wat bijvoorbeeld als de beek in de winter overstromt en de bewoners van het tiny house te maken krijgen met natte voeten? 'We zullen zeker eisen stellen, waaronder eerbiediging van de maatregelen die wij treffen om de droogte te bestrijden in de Peel.'

Toch ziet ook Nobbe kansen. 'Als er een flinke strook landbouw langs een beek als de Peelse Loop uit productie wordt genomen, dan heeft dat direct positieve gevolgen voor de waterkwaliteit. We kunnen thema's als water, landbouw, natuur, landschap en energie in zo'n project koppelen. Dat wonen meelift, is een kans', aldus Nobbe. Hij is ook secretaris van de ambtelijke stuurgroep de Peel, waarin onder meer twee provincies de uitwerking van de omgevingsvisie voor het landelijk gebied beproeven.

De provincie Noord-Brabant juicht initiatieven toe op het snijvlak van natuur en duurzame landbouw die ook bijdragen aan de leefbaarheid van het gebied, inclusief wonen, zegt gedeputeerde Erik Ronnes (CDA) van Ruimte en Wonen. 'Er is amb-

telijk contact over het initiatief. Hierbij zien we vraagstukken die nadere uitwerking behoeven. Het realiseren van de omgevingskwaliteit staat voorop.' Ronnes waarschuwt wel. 'Het initiatief van de nieuwe Peeldorpen is geen vrijbrief om ongebreideld in de natuur te gaan bouwen en wonen. De geldende regels moeten in acht moeten worden genomen.' De gedeputeerde denkt dat het initiatief mogelijk past in het actieprogramma 'Nieuwe woonvormen en zelfbouw' dat alternatieve woonvormen en zelfbouw stimuleert. 'We spreken graag verder met de initiatiefnemers.'

ZUINIGER

De provincie Limburg reageert zuiniger. 'We staan altijd open om van gedachten te wisselen over innovatieve woonconcepten die een bijdrage kunnen leveren aan de vraag op de woningmarkt en die rekening houden met verantwoord ruimtegebruik die aansluiten bij het provinciaal beleid', meldt een woordvoerder. Maar veel wil de provincie er niet over kwijt. 'We vormen ons graag samen met de betreffende gemeenten een nader beeld over dit concept alvorens we opvattingen hierover kunnen formuleren.'

In het berkenbosje van melkveehouderij Verkuijlen in De Mortel wuift Jan Ottens de bezwaren tegen landschapsaantasting weg. 'Het imago van de Peel is slecht.

Het landschap is flink aangetast door de ontginning van het veen en de vestiging van de intensieve landbouw. Je kunt het landschap hier eigenlijk alleen maar verbeteren', besluit Jan Ottens. 'Tiny houses in nieuwe bossen zijn daarbij juist een kans.' ●

ADVERTENTIE

Thomas Oosterhaven is de nieuwe griffier van Gemeente Opsterland.

Ook op zoek naar een nieuwe griffier?
Bel Marijke van de Plasse 06-55808139

Necker van Naem

#proficiat!